

Nr 381.

Av herr **Lundgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om pappersskatt.

I proposition nr 215 har Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt förslag till förordning om pappersskatt, som skulle utgå med 15 öre per kilo för här i riket tillverkad papp och papper samt artiklar därav och vid import hit av samma varor. Förslaget grundar sig på en utredning, som företagits av konsumtions-skatteberedningen och som redovisats i dess skrivelse av den 18 mars 1948. Frågan har därefter gjorts till föremål för remissbehandling, vilken redovisas i propositionen så, att endast ett par statliga myndigheter och då till och med endast i princip tillstyrkt förslaget, medan samtliga övriga organ ställt sig avvisande till detsamma. Med hänsyn till utgången av remissbehandlingen måste det framstå såsom synnerligen förvånande, att Kungl. Maj:t ansett sig kunna framlägga det sönderskjutna förslaget för riksdagen. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen, finansministern, ansett sig kunna helt bortse från de avstyrkande remissinstanserna och trots dessas yttranden lägga fram förslaget »under erinran, att varken kontrollstyrelsen eller kommerskollegium ansett sig böra avstyrka den föreslagna beskattningen av papp och papper». Med denna något oväntade utgång av remissbehandlingen hade det varit lämpligare, om remiss endast skett till de myndigheter, som nu tillstyrkt förslaget, då allt det arbete och papper, som åtgått för de övriga remissorganens insatser, blivit överflödigt och onödigt. De erinringar i olika avseenden mot förslaget, som framkommit i dessa yttranden från sakkunnigt håll, avfärdas på ett synnerligen lättvindigt sätt i propositionen och detta ofta utan någon närmare motivering av finansministern. I detta avseende torde det vara tillräckligt att hänvisa till att farhågorna för införandet av en pappersaccis skulle kunna stimulera till införandet av importavgifter på svensk papp och papper på de utländska marknaderna avvisas av finansministern med att de »äro enligt min mening överdrivna» samt till att kontrollstyrelsens förslag om bemyndigande för Kungl. Maj:t att sänka skattesatsen eller suspendera skatten avfärdas med att det enligt finansministerns mening »knappast kan antagas, att några större fluktuationer i fråga om exportpriserna uppkomma under tiden intill det 1949 års riksdag tager sin början».

Den direkta anledningen till att propositionen framlagts torde vara den till ca 500 milj. kronor fixerade överbalanseringen av driftbudgeten — motsvarande utgifterna på kapitalbudgeten — av finansministern betraktas såsom sakrosant. Med tillkomsten av den föreslagna pappersskatten skulle detta omi-

nösa belopp i det allra närmaste uppnås. Det är emellertid att märka, att det avgörande skälet för de nu höjda indirekta skatterna varit dessas penningpolitiska och ej statsfinansiella eller budgettekniska verkningar. I ifrågavarande avseende har någon motivering för preciseringen av överbalanseringsbeloppet till just 500 milj. kronor icke kunnat angivas. För min del känner jag mig därför icke på något sätt bunden vid detta belopp, då jag dessutom utgår från att de inflytande skatteintäkterna bort och böra disponeras på det sätt, som anvisats av ledamoten av konsumtionsskatteberedningen herr Henriksson. Endast därigenom skulle statens investeringar finansieras genom uppsamlade av verkligt nysparande, och eftersom ingen del av de genom ifrågavarande skatter indragna pengarna åter skulle utgivas, måste hans förslag under angivna förutsättningar få en större inflationshämmande effekt även om en lägre summa köpkraft indroges i form av skärpt beskattning. Detta resonemang måste jag anse bärande intill dess motsats bevisats. I detta ståndpunktstagande stärkes jag i synnerhet som den av riksbanksfullmäktige tillsatta kommittén med professorerna Lindahl och Gårdlund samt direktören Ragnar Sundén för utredning av verkningarna av ökat sparande från penningpolitisk synpunkt i sin promemoria däröver anfört, att när sparandet är förknippat med tesauring eller disponeras så, att staten medelst de indragna sparmedlen — i förevarande fall statsinkomsterna från de indirekta skatterna — inlöser statsobligationer i riksbankens ägo, inträder en dubbel effekt på prisutvecklingen, en ökning i sparandet giver upphov till en motsvarande minskning i investeringsverksamheten, varigenom skulle uppstå ett dubbelt tryck på prisnivån; efterfrågan på varumarknaden skulle minskas såväl från konsumenternas som från investerarnas sida. Vid en sådan disponering av dessa sparmedel, till vilken jag ansluter mig, skulle en indragning av 250 milj. kronor indirekta skattemedel ur penningpolitisk synpunkt motsvara 500 milj. kronor med användning på det sätt finansministern föreslagit.

När det gäller att taga närmare ställning till det nu aktuella skatteförslaget må påpekas, att finansministern ansett det vara mer angeläget än tidigare att eftersträva en överbalansering av budgeten med hänsyn till utvecklingen på det ekonomiska området under de senaste månaderna liksom till de utgifter för det allmännas räkning, vilka icke förutsetts i statsverkspropositionen, men som därefter visat sig ofrånkomliga. Detta uttalande synes tyda på en beklaglig sammanblandning av de penningpolitiska och de statsfinansiella motiven utan någon gränsdragning dem emellan, varav skulle kunna dragas den slutsatsen, att de sistnämnda för finansministern äro avgörande. Likväl är det svårt att förstå, varför en överbalansering med ett visst belopp skulle bli angelägnare genom inträffandet av oförutsedda statsutgifter. I detta sammanhang diskuterar finansministern även det från vissa remissinstanser framlagda förslaget om införande av skatt å socker och å annonser, vilka finansministern förklarat sig ej beredd att »nu» förorda. Av detta uttalande att döma skulle man så småningom ha att vänta förslag om införandet av även dessa skatter.

Vidare har finansministern tagit upp frågan om pappersskattens eventuella begränsande verkan på den inhemska papperskonsumtionen. Därvid påstås, att en beskattning av papper skulle självfallet bidra till besparingar. I detta sammanhang må framhållas bränslekommissionens uttalande, att den inhemska konsumtionen genom frivilliga överenskommelser nedbringas till ca 2/3 av 1946 års konsumtion, och att återstoden måste anses utgöra ett minimibehov, som inte utan svårartade verkningar ytterligare kunde minskas. Finansministerns påstående torde därför utan överdrift kunna karakteriseras såsom något optimistiskt åtminstone i den mån uttalandet varit avsett att ingiva föreställningar om pappersbesparingar av någon betydelse. Vidare är att märka, att statens egen pappersförbrukning motsvarar ca 1/3 av den totala konsumtionen av finpapper inom landet samt att denna förbrukning kan väntas ytterligare stiga i samma mån som samhällsregleringarna tillväxa. Köpkraftsminskningen hos allmänheten blir därför endast en mindre del av de 48 milj. kronor, som skatten beräknas inbringa. Därtill kommer, att den återstående delen av de 48 milj. kronorna ytterligare måste minskas genom att det i åtskilliga fall finns anledning att antaga, att skatten icke kommer att slå igenom utan att den kommer att drabba företagen själva, vilkas vinster på annat sätt bliva steriliserade eller indragna till staten i form av skatter. Skattens rent penningpolitiska verkningar bliva därför så små, att fördelarna med skatten i detta avseende icke kunna anses uppväga dess betydande nackdelar i andra. Beskattningen måste avsevärt komma att drabba rent outhärliga varor, främst livsmedel och byggnadsvaror, samt fördyra dessa. Resultatet av skatten kommer därför att bliva en inflationsfrämjande prishöjning, som ytterst drabbar den minst penningstarka delen av befolkningen och därför kan föranleda krav från dennas sida om kompensation, varigenom inflationsskruven kommer i ytterligare rörelse. Denna invändning har finansministern avvisat med hänvisning till att avsteg redan gjorts från principen om att de indirekta skattehöjningarna endast skulle drabba outhärliga varor i och med bensinskattens genomförande och ansvaret därför läggs finansministern å riksdagen. Detta avbördande av ansvaret kan icke anses motiverat, när just finansministern framlade förslaget för riksdagen om bensinskatteshöjningen. För övrigt kan den omständigheten att riksdagens socialdemokratiska majoritet tillsammans med folkpartiet en gång gjort ett avsteg från denna princip icke motivera ytterligare avsteg därifrån särskilt med tanke på de därav föranledda inflatoriska verkningarna. I detta sammanhang påpekar finansministern, att skattebeloppet måste anses så ringa, att det endast obetydligt kommer att inverka på prissättningen på de färdiga produkterna. En prishöjning med 50 % i anledning av skatten, vilket resultatet måste bliva t. ex. på wellpapp, kan enligt vår mening icke anses obetydlig. Risker för rubbningar och smedvridning inom näringslivet, som påtalats av flera remissorgan, avfärdar finansministern med att beskattningen angives vara av tillfällig natur. Detta torde emellertid lugna ingen, då man vet hur det gick med den såsom

tillfällig genomförda bensinskatt höjningen 1946 och då finansministern förklarar, att frågan om skattens fortbestånd kan upptagas till prövning av nästa års riksdag.

Av remissorganen har dessutom påtalats, att skatten kommer att verka orättvist genom att den utformas såsom en vikts- i stället för värdeskatt och att den måste komma att medföra arbetslöshet inom de drabbade facken, som redan nu på grund av pappersransoneringen kämpa med stora svårigheter. I dessa uttalanden instämman vi helt. Man får väl icke utgå från att produktionen inom berörda områden ur samhällsmajoritetens synpunkt är att anse såsom mindre önskvärd och därför bär skäras ned. Skatten innebär ett uppenbart hämmande av den kulturella utvecklingen i samhället, främst när det gäller belastningen av bokproduktionen för olika ändamål, och enligt vår mening bör något sådant icke ifrågakomma, utan staten bör i stället på allt sätt befrämja kulturens utbredning i samhället bl. a. genom att icke lägga hinder i vägen för utgivandet av billiga böcker, som kunna nå alla folklager.

Då de skäl, som föranleda till ett avståndstagande från den föreslagna pappersskatten, äro så starka, och då de icke heller kunna tillbakavisas av förslagsställaren, måste den logiska följderna därav bliva, att riksdagen bör avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition. Såsom förut påvisats har icke heller den utblivna statsinkomsten av skatten någon penningpolitisk betydelse av vikt.

Därför hemställas,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 215 med förslag till förordning om pappersskatt.

Stockholm den 11 maj 1948.

P. G. Lundgren.
